

Permacultuurtuin in Eindhoven

Van tegels naar kikkers

↑ Bovenaanzicht van de tuin

Onze tuin is een plek waar planten en dieren sinds 2019 hun gang kunnen gaan. In een wijk met tuinen vol heesters waar hoveniersbedrijven af en aan rijden, hebben wij een behoorlijk afwijkende tuin gemaakt met een grote, organisch gevormde vijver, veel inheemse beplanting en gesloten kringlopen. Graag neem ik jullie hieronder mee in de ontwikkeling van deze tuin.

AUTEUR EN FOTO'S WOLMET BARENDREGT

Wolmet is permacultuuriste, redacteur voor Permacultuur Magazine en ecologisch tuinontwerper in opleiding.
wolmetbarendregt.nl

Hoe is het project ontstaan?

Ik ben begonnen met het aanleggen van onze tuin in juli 2019. Toen verhuisden wij met z'n drieën (ikzelf, mijn man Halbe en mijn dochter Lene) vanuit Zweden naar Nederland. In Zweden had ik me al enigszins verdiept in de permacultuur, en mijn plan was om in Nederland vanaf september een PDC (*Permaculture Design Course*) jaaropleiding te gaan doen en tegelijkertijd mijn tuin aan te leggen.

Wat is het voor project?

Het is een privétuin in een buitenwijk van Eindhoven.

Wat is het doel van het project?

Mijn doel was om deze tuin te transformeren van een stadse, betegelde tuin naar een plek vol leven.

Hoe verliep het ontwerpproces?

Toen we naar dit huis verhuisden, was de tuin een beetje verwaarloosd. Een jaar of twintig geleden was de tuin ontworpen naar de mode van die tijd. Veel bestrating in allerlei vormen en heesterborders aan de randen. De vorige bewoners vonden dat prima, want daardoor konden hun kleine kinderen er leren fietsen. Gelukkig stonden er wel een aantal oude bomen, zoals een grote walnoot en een esdoorn. Het eerste jaar heb ik besteed aan het verwijderen van de bestrating zonder dat ik een vastomlijnd plan had. Deze periode viel samen met mijn PDC, dus die tijd heb ik vooral gebruikt om te observeren. Ik zag waar er zon was en waar niet, en testte hoe waterdoorlatend de grond was. De enige echte ingreep die ik deed, was het aanleggen van een composthoop zodat we ons keukenafval konden gaan composteren. Verder praatte ik vaak met mijn man en dochter over wat zij belangrijk vonden in de tuin.

Zoals veel kinderen, wilde mijn dochter een zwembad in de tuin. Dat paste natuurlijk niet bij mijn doel om de tuin tot een plek vol leven te maken. Als compromis stelde ik voor om dan een zwemvijver te maken. Ook daarbij wilde ik dat het zo natuurlijk mogelijk zou zijn. Dus geen vierkante bak met een helofytenfilter, maar een meer organische vorm zonder het gebruik van beton. Dat betekende dat de vijver erg groot moest worden omdat de bodem langzaam moest aflopen. Ook stelt een zwemvijver eisen aan de ligging. Er mag niet te weinig zon zijn en er mag geen blad invallen.

Met die randvoorwaarden en de resultaten van mijn observaties ben ik gaan ontwerpen. Ik wilde vooral dat het plekje onder de *Catalpa*, waar je in de zomer heerlijk in de schaduw kunt zitten, behouden bleef. Verder wilde ik alle bomen (behalve de zieke

perzikboom) en de meeste beplanting behouden. In overleg met Loek Gorris, die de vijver heeft aangelegd, kwam de vijver in een bocht om het terrasje onder de *Catalpa* te liggen. De randen van de vijver zijn meteen beplant met inheemse oeverbeplanting, zoals watermunt, pijlkruid, moerasandoorn en veenpluis. De overige gedeelten, verder van de vijver, heb ik in etappes ontworpen nadat de vijver af was.

Welk permacultuurprincipe spreekt je het meest aan en hoe is dat terug te zien in het project?

Het principe 'Gebruik randen en waardeer de marge' is denk ik het principe wat mij het meest aanspreekt. Alles in mijn tuin is bochtig, en ook bij de tuinen die ik nu ontwerp als deel van mijn opleiding tot ecologisch tuinontwerper, heb ik een uitgesproken voorkeur voor randen. Bij de randen komt alles tot leven; zo maken de libellen, kikkers en vogels veel gebruik van de randen van onze vijver.

Is er een zone 5?

Achterin de tuin was een wilde zone met de walnoot, een hazelaar, hoge rododendrons en een schuurtje. Het schuurtje hebben we afgebroken en daar hebben we veel grond uit de vijver naartoe verplaatst om ervoor te zorgen dat er zo weinig mogelijk afgevoerd moest worden. Behalve dat opgehoogde gedeelte, waar ik inheemse struiken zoals een vlier en een wilde lijsterbes heb geplant, is het een redelijk ondoordringbare boszone. Dit gedeelte fungeert als een zone 5. Het enige wat ik daar doe, is grote takken toevoegen aan de takkenril als een van de bomen gesnoeid moet worden.

Wat zijn de kenmerken van de locatie?

De tuin ligt op het zuiden met schuttingen en hoge bomen rondom. De bodem bestaat uit zand met veel puin van de bouw van de wijk in de jaren '60. De tuin is alleen bereikbaar vanuit het huis en de garage. De zwemvijver is daarom ook helemaal met de hand uitgegraven. Naast de bomen bestond de oorspronkelijke beplanting voornamelijk uit heesters. In de omgeving zijn veel kikkerpoelen, met onder andere de beschermde kamsalamander.

Hoe werkt de organisatie? Hoe is het project georganiseerd?

Wij gebruiken en onderhouden de tuin zelf. Loek Gorris heeft de zwemvijver aangelegd met hulp van vele gravers, onder andere van de Voedselboskabouters en mijzelf.

Wat maakt het project tot een permacultuurproject?

Ik maak gebruik van alle permacultuurprincipes in mijn tuin, en daarmee is het zeker een permacultuurproject. Het enige principe dat misschien nog wat aandacht nodig heeft, is het zorgen voor opbrengst. Veel van de fruitbomen en -struiken leveren nog weinig op, en mijn luie manier van tuinieren zorgt ervoor dat de opbrengst die ik heb, vooral naar de vogels en eekhoorns gaat. Ik heb daar wel vrede mee, want het past goed bij mijn doel om een tuin vol leven te scheppen.

Waar ben je trots op?

Ik ben heel trots op het feit dat we zoveel leven in onze tuin hebben. Er zitten kamsalamanders, groene en bruine kikkers, libellen en waterjuffers. 's Avonds scheren er vlermuizen over de vijver, en af en toe pikt een ijsvogel er wat lekkers uit. Eekhoorns komen op de walnoten en hazelnoten af, en het krentenboompje wordt druk bezocht door de duiven.

↑ Vier jaar na aanleg van de vijver

Welke uitdagingen zijn er geweest?

De grootste uitdaging was het verwijderen van de verharding. We zijn daar bijna een jaar mee bezig geweest en ik heb er een poos een tenniselleboog van gehad. Ook was het soms lastig om te bedenken wat we met alle weggehaalde tegels moesten doen. Uiteindelijk is een groot gedeelte hergebruikt om stapelmuurtjes en borderranden te maken. De rest is opgehaald door mensen uit de buurt.

Wat zou je een volgende keer anders doen?

Ik hoop dat ik de volgende keer nog meer rust neem om te observeren. Mijn drang om van iets vrij doods een tuin vol leven te maken, was erg groot. Hoewel ik zeker weer een vijver zou willen hebben in een volgende tuin, weet ik niet of dat weer een zwembijver zou moeten zijn. Voor mijzelf is het zwemmen ondergeschikt aan de ecologische waarde, en onze dochter vindt zwemmen tussen de planten toch een beetje eng. Mijn man en ik

nemen af en toe wel een duik, maar met een kleinere vijver zou ik meer ruimte voor opbrengst hebben.

Wat zijn de plannen voor de toekomst?

Ik maak niet zoveel plannen. Eigenlijk geniet ik op dit moment vooral van de spontane veranderingen die ontstaan. Elk jaar is weer anders. Zo staat er dit jaar overal slangenkruid dat zich krantig weert tegen de droogte, juffertje-in-het-groen, judaspenning, en een heleboel gladiolen op de meest stenige plekken.

↑ Een enorme uitdaging staat ons te wachten

↓ Direct na aanleg van de vijver

Informatie over het project:

Naam van het project:

privétuin met zwembijver

Locatie: een woonwijk in Eindhoven

Grootte: ongeveer 300 vierkante meter

Grondsoort: zand

Sinds: 2019

Ontwerper: Wolmet Barendregt

↑ Veel spontaan opkomende planten zoals vingerhoedskruid